

Bir Siyasal Örgüt Olarak Osmanlı İttihat ve Terakki Cemiyeti ve Jön Türklük ile Bir Siyasal Düşünür Olarak Doktor Abdullah Cevdet adlı kitaplarından tanıdığımız M.Şükrü Hanioglu'nun, *Kendi Mektuplarında Enver Paşa* adlı yeni kitabı, Enver Paşa'nın 19 Mart 1911-13 Eylül 1913 tarihleri arasında bir Alman hanım arkadaşına yazdığı mektuplardan oluşmaktadır. Yayınlanan bu mektupların en önemli özelliği, İttihad ve Terakki Cemiyeti'nin askeri lideri olarak bu cemiyet içerisinde hayati roller üstlenen Enver Paşa'nın, dünyaya bakışı ve iç dünyası hakkında doğrudan bilgiler vermesidir.

Kitap; sunuş ve üç esas ana bölümden oluşmaktadır. Tanıtım yapılırken bu sınıflandırmaya dikkat edilecektir.

Hanioglu sunuş yazısında, söz konusu mektupların Amerika Birleşik Devletleri'nin Yale Üniversitesinde (Edward M.House Papers (466)/ Ernst Jaekch Papers, Manuscript Group Number 466) isim ve numaralı yazma koleksiyonunda muhafaza edildiğini belirterek, şunları söylemektedir:

"Alman İmparatorluğu Dışişleri Bakanlığı Türkiye Masası Danışmanı ve Berlin Üniversitesi Türk Tarihi Profesörü Ernst Jaekch'in Columbia ve Yale Üniversiteleri Arşivlerince paylaşılan evrak-ı metrukesinin en önemli bölümünü oluşturan bu belge yığnında gene Enver Paşa'nın da yakın arkadaşı Alman askerî (deniz) ateşesi Hans Humann'a ait raporlar ve onunla Jaekch arasındaki muhaberat, Alman Dışişlerinin İslâm Dünyası ile ilgili politikasının ve "Fas'dan Orta Asya'ya kadar Cihad" projelerinin hazırlayıcılarından Freiherr Max A.S.Von Oppenheim ile Jaekch arasındaki yazışmalar bulunmaktadır." (s.12-13)

I.bölüm, Enver Bey'in Osmanlı Devletinin Avrupa topraklarındaki siyasi ve askerî gelişmeleriyle ilgili, meşrutiyetin ilân edilmesinden önceki hatıraları, meşrutiyet idaresi hakkındaki fikirlerini içeren ve 30 Temmuz 1911 Arnavut Malisör ayaklanması sebebiyle geçici görev ile tayin olunduğu Işkodra Karargahı'ndan yazdığı mektuplardan oluşmaktadır.

Nisbeten diğer bölümlerden daha uzun olan II.bölümde, Enver Bey'in Trablusgarb'a gitmesinden önce İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin kararını etkilemek için bulunduğu Selânik'den, daha sonra yolculuk esnasında İskenderiye ve Kahire'den ve nihayet Trablusgarb'ın çeşitli bölgelerinden yazdığı mektuplar bulunmaktadır. Bu bölümdeki mektuplar, Trablusgarb'ta İtalyanlara karşı oluşturulan direnişin teşkilatlanması, Enver Bey'in buradaki faaliyetleri, savaş hakkındaki fikirleri ve savaşın gelişmeleriyle ilgili önemli bilgiler içermektedir.

III.bölümde ise, Enver Bey'in I.Balkan Savaşı'nın en kritik günlerinde bulunduğu Çatalca Hattı'ndan, İstanbul'dan ve II.Balkan Savaşı'nda tekrar geri alınan Edirne'den yazdığı mektuplar yer almaktadır. Bu mektuplar, Bâb'ı âli baskını ve sonrasındaki siyasi gelişmeler hakkında ayrıntılı ve ilginç bilgiler vermektedir. Enver Bey, Bab-ı âli baskımından bir süre önce, 12 Ocak 1913 tarihinde yazdığı mektubunda, hükümetin Edirne'yi bırakması halinde tavrının ne olacağı hususunda, şunları ifade etmektedir:

"Eğer Hey'et-i vükelâ Edirneyi hiçbir çaba göstermeden bırakırsa, orduyu terk edeceğim, açıktan açığa harb çağrısında bulunacağım, ne yapacağım bilmiyorum, daha ziyade söylemek istemiyorum, tavsiyelerini düşüneceğim. Vatani kurtarmak ya da şerefimle ölmek için her şeyi alt üst edeceğim. Daha iyisini kurmak için yıkacağım (her şeyi)! Ama bu kadar uzağa gitmeye ihtiyacım olmayacağını ümit edirim. (s.244)

Kitabın ekinde verilen oto-biyografide, Enver Paşa'nın askeri mekteplerdeki talebelik yıllarına ait ve Erkan-ı Harbiye'den mezun olduktan sonra erkan-ı harb yüzbaşısı olarak 3.Ordu'ya tayin olunmasından, 1908 yılına kadar olan hal tercümesi bulunmaktadır.

Kendi Mektuplarında Enver Paşa, yakın tarihimizle ilgili bilgilerimize yeni ışıklar tutan ve Osmanlı Devleti'nin son on yılının fiili idarecilerinden dikkate değer olanının iç dünyasını ve olaylara bakış tarzını ortaya koymasından açısından önemli bir eserdir. Hantoglu'na bu çalışmasından dolayı teşekkür ederiz.